

Svoj prilog shvatio sam društveno-ontološki, utoliko ontološki što mislim da je kultura sastavni dio socijalnog supstrata i da je njeno istinsko povijesno utemeljenje jedino moguće u totalno društveno-ontološkoj dimenziji, u dimenziji koja duhovnu specifičnost kulture ne isključuje, ali koja je istovremeno stavlja u tlo povijesti kao šanse oslobođenja čovjeka. Ako je to povijesna šansa, onda se i studenti, kao i ostale kategorije ljudi, trebaju naći na nivou tih zahtjeva. Mislim da je za to potrebno definirati odnos prema kulturi, da bi se kazala i moguća uloga studenata.

Govoriti o kulturi znači govoriti o onome mediju, području ljudske i socijalne djelatnosti koje, i pored svog specifičnog kulturnog, ima i socijalni aspekt, kao izraz društveno-ekonomskih ukupnosti čovjekovog proizvoda. Kultura nije jednostavni, jednostrani refleksi, slika, odsjaj društveno-ekonomskog supstrata; ona zavisi o njemu, ali i utječe na njega.

Možemo reći da su studenti kategorija ljudi, socijalna grupa koja je izvan klasičnog proizvodnog procesa, dakle, koja je društveno-ontološki usmjerena na ono što će tek biti (budućnost kao mogućnost), stručnjak, intelektualac i sl. Ovo određenje ne sadrži u sebi samo misao „življenja za“ (koja je uz put kao kategorija motiviranja imanentna kako mladima tako i onima koji u principu „uče“), već posebno, dominantno to da se ono „treba“ i „za“ društveno aktualizira, učini, i upravo u tom naporu, htijenju, sadržana je socijalna prisutnost ove kategorije.

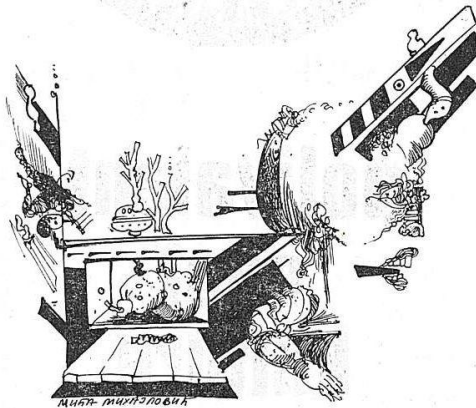
Savremeni svijet, svijet protivuriječnosti, socijalizma i kapitalizma, slobode i tiranije, mira i rata, bogatstva i bijede, na području kulture ispoljava suprotnost kroz autentičnu i neautentičnu kulturu.

Za neautentičnu kulturu kažemo da je masovna (ne narodna) po tome što je standardizirano, stereotipno reproduciranje date stvarnosti, prezentiranje takvih reprodukcija u obliku vrijednosti. Tu je primarna dimenzija knjižičnosti spram datosti. Neautentična kultura je eho prosječnosti i bezličnosti, ona se stvara po naružbi, bilo komercijalnoj bilo birokratsko-etatičkoj. Ona je „produkt“ procesa obezličavanja u savremenoj, mehaniziranoj i automatiziranoj proizvodnji obezličavanja ljudskih društvenih odnosa, otuđenja potreba i prevlasti jedne jedine potrebe, potrebe prisvajanja nad svim drugim ljudskim potrebama. Ona se lažno pokušava kompenzirati pseudopersonalizacijom i fiktivnim prevazilaženjem bezličnosti. Pojava depersonalizacije jeste onaj socijalni medij u kojem je moguća neautentična kultura. Ove opće karakteristike imaju svoje posebitosti u etatičko-birokratskim socijalnim sredinama, i pojava depersonalizirane kulture povezana je sa pojavom depersonalizacije ličnosti.

Uloga države kao otuđene političke sfere od sfere istinske ljudske moći, bilo kroz materijalnu bazu kulture, bilo kroz donošenje akata kojima se utvrđuju osnovni pravci razvitka kulture ili kroz shvaćanja i praksu da je kulturni razvoj sastavni dio državnih privrednih planova i slično, moguća je kada se država shvaća kao jedini nosilac i reprezentant općedruštvenih interesa i potreba. Ova tendencija osobito je karakteristična za kulturne revolucije kao dijelove opće socijalne, ekonomske, političke i nacionalne revolucije u novooslobođenim, bilo nacionalno demokratskim ili socijalističkim zemljama, i izražava se kroz povijesne zadatke borbe protiv nepismenosti, kroz stvaranje nacionalnog sistema obrazovanja, formiranja kadrova, inteligencije i slično. Povijesna nužnost ovih zadataka često zamagluje kvalitativnu stranu procesa, oni se proglašavaju za konačne ciljeve, a budući da je kulturna revolucija dio socijalističke revolucije, ona nema „usko prosvjeteljski“ nego revolucionarni karakter i, budući da se vrši za čovjeka, ina istinski humanistički karakter.

U birokratsko-etatičkim socijalnim sredinama kultura je instrument države i partije u odgoju i obrazovanju masa (bez obzira na društvena uređenja), u širenju novog pogleda na svijet, i pretežno ima odgojnu ulogu, što suštinski sužava njenu funkciju u

STUDENTI I KULTURA

savremenom društvu i onemogućuje njenu povezanost sa razvitkom ukupnih društvenih odnosa i položajem čovjeka u njima. (Ovo je posebno karakteristično za predimenzionirano shvaćanje uloge obrazovanja i odgoja u prevazilaženju suprotnosti podjele rada, što u suštini zamagluje osnovne ekonomske i društvene pretpostavke nužne za prevazilaženje tih suprotnosti.)

Autentična kultura je ona koju stvara slobodna neponovljiva ličnost, ona je produktivna, stvaralačka, stvara se na osnovu lične stvaralačke pobude, nju stvara ličnost kao generičko biće. Dok neautentična kultura reproducira stvarnost, glorificirajući je kao jedinu istinu povijesti i svijeta, autentična kultura je uvijek stvaranje takvih vrijednosti koje zahtijevaju izmjenu svijeta. Autentična kultura sadrži htijenje za humanizaciju svijeta i čovjeka, i jedino ona može postati narodna u punom smislu te riječi. Po svojoj suštini, autentična kultura je antimasovna, jer zahtijeva da prosječan masovni čovjek postane samosvjesna ličnost. Avangardizam u kulturi, kao izraz neponovljivog ljudskog stvaralaštva, jedina je istinska alternativa masovnoj kulturi i avangardna kultura nije suprotna narodnoj kulturi, jer samo ona umjetnost koja je izraz autentične ličnosti može da dopre do ličnog i autentičnog u svakom čovjeku. Po svojoj suštini, autentična kultura je suprotna i elitnoj kulturi, koja predstavlja stvaranje potrošnih dobara za ukus jednog uskog kruga ljudi.

Uništenje masovne, neautentične kulture, moguće je uz ukidanje objektivnih socijalnih izvora depersonalizacije, procesa koji stvaraju potrebu za pseudokulturnom. Preduslovi za stvaranje autentične kulture leže u prevazilaženju izvora svih vidova otuđenosti čovjeka. Društvo slobodnih cjelovitih ličnosti stvara uslove za autentičnu humanističku kulturu, koja ne zna za odredbe „elitno“ i „masovno“. Možemo reći da se socijalno tlo za ostvarenje (ona se u biti uvijek „stvara“) autentične kulture nalazi tamo gdje čovjek prestaje biti objekt prosvjetavanja i obrazovanja, a kulturni radnik i stvaralac instrument ostvarivanja ideje, cilja, koji je po izvoru i suštini izvan njega.

ture zavisi kako o objektivnoj razini društvenog razvoja određene sredine i, shodno tome, određenih ciljeva, tako i o posebnom htijenju studenata da svoje socijalno javljanje omoguće kroz prihvaćanje i osvajanje povijesnih ideja u hodu ka autentičnom društvu.

Možemo reći da je širenje kulture u suštini i razvijanje, jer nije moguće istinsko širenje kulture koje istovremeno ne bi bilo i razvijanje kulture.

Kultura se ne može „uzeti“ i „širiti“, ona se treba stvarati, činiti. Ova primarno aktivistička pozicija istinske kulture u totalnom društvenom supstratu buhvaća studente, kao kategoriju ljudi koji su u procesu odgoja i obrazovanja da, shodno povijesnim interesima socijalnih sredina, budu oni koji će kroz svoju socijalnu prisutnost stvarati mogućnost istinskoj kulturi. Ako su interesi socijalne sredine: ukidanje nepismenosti, podizanje kulturnog nivoa stanovništva — studenti trebaju biti pioniri toga zahtjeva, ali, istovremeno, trebaju znati da to nisu krajnji interesi socijalnog progressa.

Savremeni svijet, karakterističan po procesima nacionalnog buđenja neoslobođenih, novooslobođenih, a i razvijenih zemalja, po formiranju i razvijanju nacionalnih kultura, očekuje od studenata prilog konstituiranju tih procesa. Razvijanje nacionalnih posebitosti zahtijeva demokratske socijalne procese. Zato je, u suštini, borba za slobodan razvitak nacionalnih kultura istovremeno i borba za demokratske socijalne procese.

U savremenom svijetu veoma intenzivnih integracionih procesa imanentna je dimenzija internacionalizma kulture, bolje reći humanizma, jer po svojoj suštini kultura ne može imati „granicu“. Značajna je uloga studenata kao intelektualnih nosilaca ideje internacionalizma.

Budući da su studenti kategorija ljudi koja se odgaja i obrazuje u visokoškolskim institucijama, veoma je značajna njihova prisutnost u kreiranju visokoškolske politike kao znanstvenog i socijalnog elementa, konstituiranja istinske kulture. Student, kao subjekt odgojno-obrazovnog procesa, treba postati ličnost kulture.

S obzirom da je savremeni svijet karakterističan po sredstvima masovnih komunikacija (štampa, televizija, radio, i sl.), koja, shodno svojim funkcijama, imaju veoma veliki značaj u formiranju javnog mnijenja, studenti trebaju i kroz svoja sredstva, a i kroz društvena, ostvariti utjecaj koji će obezbjeđivati široko učešće svih ljudi u kreiranju tog fenomena, u pravcu potrebe stvaranja istinske kulture. Njihova kritičnost treba biti usmjerena u pravcu razotkrivanja lažnih „vrijednosti“ malograđanskih mitova, elitnih ukusa i iskrivljenih „tržišnih potreba“.

Da bi kultura postala čovjekova unutarnja vlastitost, karakteristika, neophodno je stvoriti pretpostavke u kojima će oslobođeni čovjek biti i „kreator“ i realizator kulturnih potreba. Društvo samoupravnih odnosa, koje u suštini pruža povijesnu šansu oslobođenja čovjeka; društvo jeste i socijalna pretpostavka aktualizaciji istinske kulture. Studenti imaju šansu da postanu nosioci i ideje i ozbiljenosti samoupravljanja. Oni to ne mogu ostvariti ako i sami ne žive na način onoga što tek treba ostvariti, i utoliko je značajnija njihova pozicija da se unutar svakodnevnog socijalnog procesa javljaju kao subjekti svjesni nužnosti da je totalni društveni obrat ka novim i stalno novim, unutarnjim stvaralačkim vrijednostima kulture. Put koji zahtijeva kritičnost, nemirenje sa postojećim, put koji otvara mogućnost kao šansu budućnosti, koja nije ona što se tek treba ostvariti, nego ona koja je u onomu „prošlom“, a i u ovom „sadašnjem“ ako je istinska već na djelu.

Ako kultura treba da postane imanentna vrijednost i potreba oslobođenog čovjeka, onda se suština borbe za autentičnu kulturu zapravo nalazi u borbi za istinskog autentičnog čovjeka, a borba za autentičnog čovjeka je zapravo borba za autentično društvo. Dakle, tamo gdje ga još nema, treba ga osvojiti.